

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٧٠٤٢٩

دانشگاه شهید باهنر کرمان

دانشکده مدیریت و اقتصاد

بخش حسابداری

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد حسابداری

نحوه استقرار سیستم بودجه بندی بر مبنای عملکرد در دستگاه های
اجرایی استان کرمان

استاد راهنما: دکتر احمد خدانی پور

استاد مشاور: دکتر عبدالمهدی انصاری

محقق: مهدی زینالی

۱۳۸۶ / ۹ / ۱۲

شهریور ۱۳۸۶

۷۰۴۲۹

دانشگاه شهید باهنر کرمان

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط احراز درجه کارشناسی ارشد به

بخش حسابداری

دانشکده مدیریت و اقتصاد

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچ گونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره شناخته نمی شود.

دانشجو: مهدی زینالی

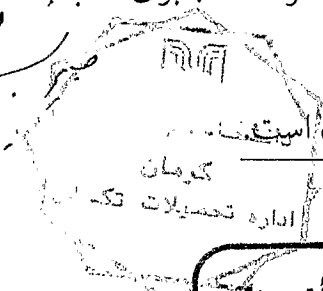
استاد راهنما: دکتر احمد خدای پور

استاد مشاور: دکتر عبدالمهدی انصاری

استاد داور: دکتر مهدی بهار مقدم

معاونت پژوهشی و تحصیلات تکمیلی یا نماینده دانشکده: نصرت ا. جابری نسب

حق محفوظ و مخصوص به مولف است.

این رساله در جلسه مورخ ۱۳۸۶، ۶، ۲۸ هیأت رسیدگی

با درجه و نمره عالی ۱۹، ۷۵ به تصویب رسید.

تقدیر و تشکر

سپاس یزدان پاک را که دیاچه ی زندگی را به نگاره های قلم جلوه نموده و خیال آدمی را به علم و معرفت فروزان آورده تا در امتداد هستی ما را به نگارش نقطه ای بر حرفی از پیشگفتار دفتر دانش لیاقت عطا فرماید. انجام این پژوهش را مدیون انسانهای بزرگواری هستم که محبت و خضوع را معنا کرده اند؛ استاد عزیز و بزرگواریم جناب آقای دکتر خدای پور که با راهنمایی های بی دریغ و همه جانبه خود همواره یاریگر من بودند، استاد مشاور ارجمند، جناب آقای دکتر انصاری و نیز استاد محترم جناب آقای دکتر پور حیدری که با راهنمایی های ارزنده و صبر و حوصله فراوان آغاز و انجام کار را بر من هموار نمودند. آنچه مسلم است، با زبان کلمات قادر به سپاسگذاری از آنها نخواهم بود، چرا که نه تنها علم بلکه هزاران نکته در باب اخلاق و ادب را از آنها فرا گرفته ام تا برای همیشه خود را مدیونشان بدانم. از خداوند بزرگ سلامت و سعادت ایشان را خواستارم.

از کلیه دوستان مخصوصاً دوستان هم اتاقی که به هر نحو سهمی را در به ثمر رساندن این کار داشتند، کمال تشکر را دارم.

تقدیم به:

پدرم: کسی که همیشه در زندگی به عنوان مشوق اصلی ام بوده و با دست
های مهربان و پر تلاش خود یکی از عوامل موفقیت در طول زندگیم بوده
است

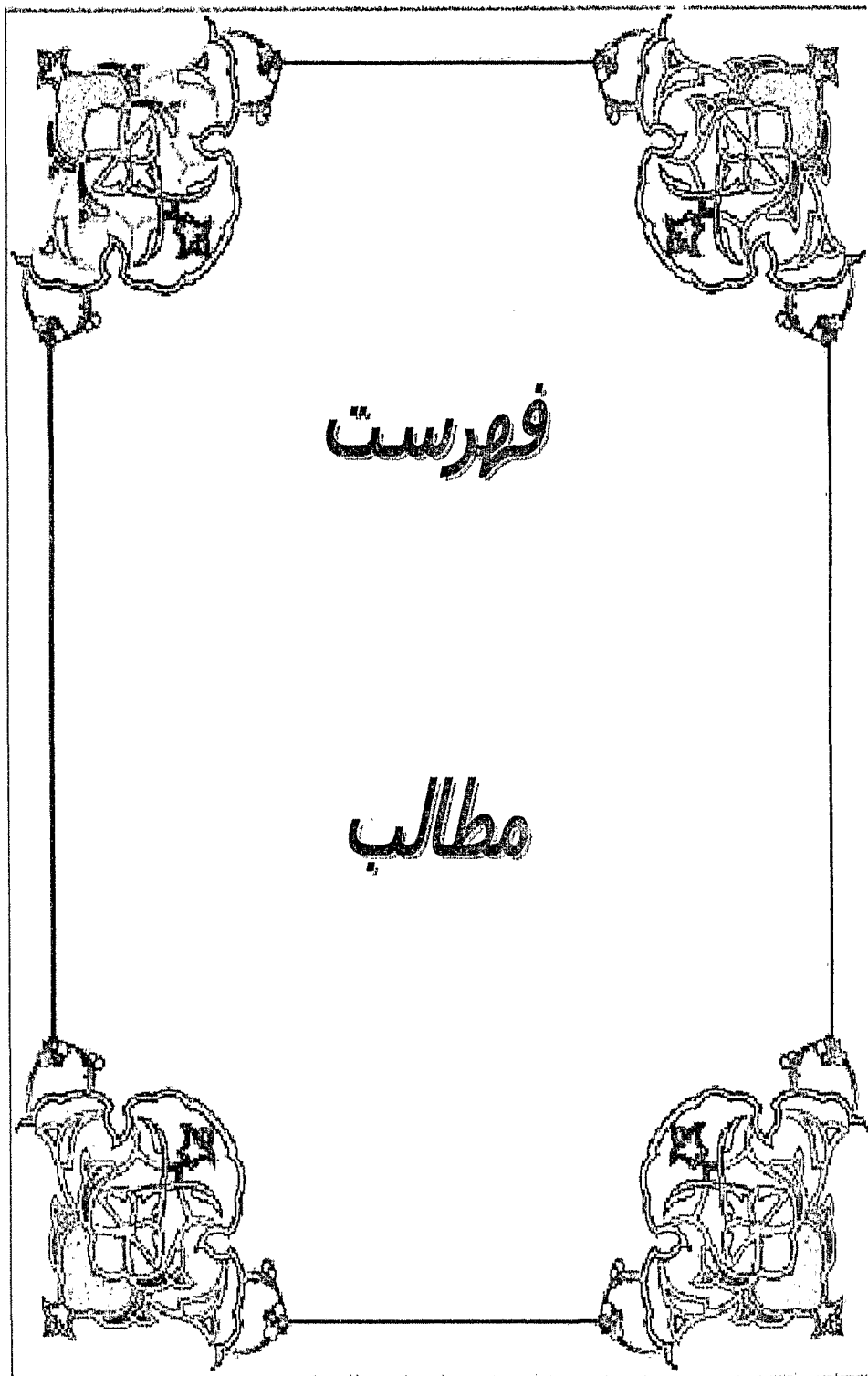
مادرم: مادری که خدا جنت را زیر پایش نهاد و در طول زندگی همیشه یار و
یاورم بوده است

پدر بزرگ و مادر بزرگم و خواهرها نم: کسانی که درس صبر و شکیبایی را به
من آموختند و دعاهایشان همیشه هموارگر راه من بوده است

چکیده

بودجه بندی بر مبنای عملکرد با آگاه ساختن مدیران و سیاستگذاران به اطلاعات بهتر درباره نتایج هر برنامه و مجموعه برنامه هایی که برای رسیدن به اهداف مشترکی اجرا می شوند، توانایی تصمیم گیران را در ارزیابی درخواست های بودجه ای دستگاه های اجرایی افزایش می دهد. این نظام بودجه بندی می تواند درباره دستاوردها و پاسخ به این سوال که آیا منافع استفاده از منابع بیش از هزینه های آن است؟ و آیا مدیران از توانایی مورد نیاز برای دستیابی به نتایجی که وعده داده اند برخوردارند؟، اطلاعات مفیدی را ارائه کند. در این تحقیق با توجه به مطالعات انجام شده در دستگاههای اجرایی استان کرمان، یک مدل کلی برای تعیین بهای تمام شده فعالیتها و برنامه ها در چارچوب سیستم بودجه بندی بر مبنای عملکرد ارائه می شود. سپس برای هر کدام از دستگاههای اجرایی مورد مطالعه مدل جداگانه ای ارائه می شود. از آنجا که ما در آغاز فرآیند این نظام بودجه بندی در ایران هستیم، نتایج این تحقیق می تواند کمک موثری به رفع ابهام و کاستن از مشکلات پیاده سازی این نظام بر آید.

واژگان کلیدی: بودجه بندی بر مبنای عملکرد، فعالیت ها، کارایی، اثربخشی، صرفه اقتصادی، بهای تمام شده فعالیت ها،

فهرست

مطالب

فصل اول : کلیات تحقیق

۲ ۱-۱-مقدمه
۲ ۲-۱ تشریح و بیان موضوع
۳ ۳-۱ بیان مسئله و ضرورت انجام تحقیق
۴ ۴-۱ اهداف تحقیق و نتایج مورد استفاده آن
۴ ۵-۱ فرضیه های تحقیق
۵ ۶-۱ روش تحقیق و ابزار جمع آوری اطلاعات
۶ ۷-۱-محدودیت های تحقیق
۶ ۸-۱-خلاصه فصل
۶ ۹-۱- چارچوب فصول آتی

فصل دوم: ادبیات تحقیق

۸ ۱-۲-مقدمه
۸ ۲-۲-مروری بر ادبیات تحقیق

۸ ۱-۲-۲- تعاریف بودجه
۱۰ ۲-۲-۲- مراحل یا گردش بودجه
۱۱ ۳-۲-۲- اهداف و مقاصد بودجه
۱۱ ۴-۲-۲- سیر تکوین مفهوم و نقش بودجه
۱۲ ۵-۲-۲- روشهای بودجه ریزی
۱۴ ۶-۲-۲- بودجه بندی بر مبنای عملکرد
۱۵ ۱-۶-۲-۲- مفاهیم بودجه ریزی عملیاتی
۱۶ ۲-۶-۲-۲- ماهیت بودجه ریزی عملیاتی
۱۷ ۳-۶-۲-۲- ویژگی بودجه ریزی عملیاتی
۱۸ ۴-۶-۲-۲- اهداف بودجه ریزی عملیاتی
۱۹ ۵-۶-۲-۲- مزایای بودجه ریزی عملیاتی
۲۰ ۷-۲-۲- سیستم هزینه یابی
۲۱ ۱-۷-۲-۲- مفاهیم زیر بنایی سیستمهای هزینه یابی
۲۱ ۲-۷-۲-۲- هزینه های مستقیم و غیرمستقیم
۲۱ ۱-۲-۷-۲-۲- ردیابی و تخصیص هزینه ها
۲۲ ۳-۷-۲-۲- معیارهای تصمیم گیری برای تخصیص هزینه ها
۲۲ ۴-۷-۲-۲- تخصیص هزینه های دواير پشتیبانی
۲۲ ۱-۴-۷-۲-۲- دواير عملیاتی و دواير پشتیبانی
۲۳ ۲-۴-۷-۲-۲- روشهای تخصیص هزینه های دواير پشتیبانی
۲۶ ۸-۲-۲- رویکردهای مختلف در بودجه ریزی عملیاتی به منظور تعیین بهای تمام شده
۲۶ ۱-۸-۲-۲- تنظیم بودجه عملیاتی به روش حسابداری بهای تمام شده

۲۶ ۲-۸-۲-۲- تنظیم بودجه ریزی عملیاتی به روش اندازه گیری کار
۲۶ ۳-۲- سوابق تحقیق
۲۶ ۱-۳-۲- تحقیقات داخلی
۲۷ ۲-۳-۲- تحقیقات خارجی
۳۰ ۳-۳-۲- تجربه برخی از کشورهای منتخب در اجرای سیستم بودجه بندی بر مبنای عملکرد
۳۰ ۱-۳-۳-۲- کانادا
۳۲ ۲-۳-۳-۲- آمریکا
۳۳ ۳-۳-۳-۲- انگلستان
۳۵ ۴-۳-۲- مروری بر وضعیت سیستم بودجه بندی بر مبنای عملکرد در ایران
۳۷ ۴-۲- خلاصه فصل

فصل سوم: روش تحقیق

۳۹ ۱-۳- مقدمه
۳۹ ۲-۳- روش تحقیق
۳۹ ۱-۲-۳- جامعه آماری
۴۰ ۲-۲-۳- نحوه انتخاب نمونه و حجم نمونه
۴۰ ۳-۲-۳- روش جمع آوری اطلاعات
۴۱ ۱-۳-۲-۳- قابلیت اطمینان ابزار جمع آوری اطلاعات
۴۲ ۲-۳-۲-۳- اعتبار و روایی ابزار جمع آوری اطلاعات
۴۳ ۲-۳-۲-۳- روش انجام مصاحبه و مشاهده

۴۳ ۳-۳- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.
۴۵ ۳-۴- خلاصه فصل.

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها و برآورد مدل

۴۷ ۴-۱- مقدمه
۴۷ ۴-۲- ارائه مدل کلی جهت محاسبه بهای تمام شده فعالیتها
۵۸ ۴-۳- ارائه مدل بودجه بندی بر مبنای عملکرد برای هر یک از دستگاههای اجرایی
۷۲ ۴-۴- آزمون فرضیات
۷۲ ۴-۴-۱- فرضیه اول
۷۲ ۴-۴-۲- فرضیه دوم
۷۴ ۴-۴-۳- فرضیه سوم
۷۴ ۴-۴- خلاصه فصل

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

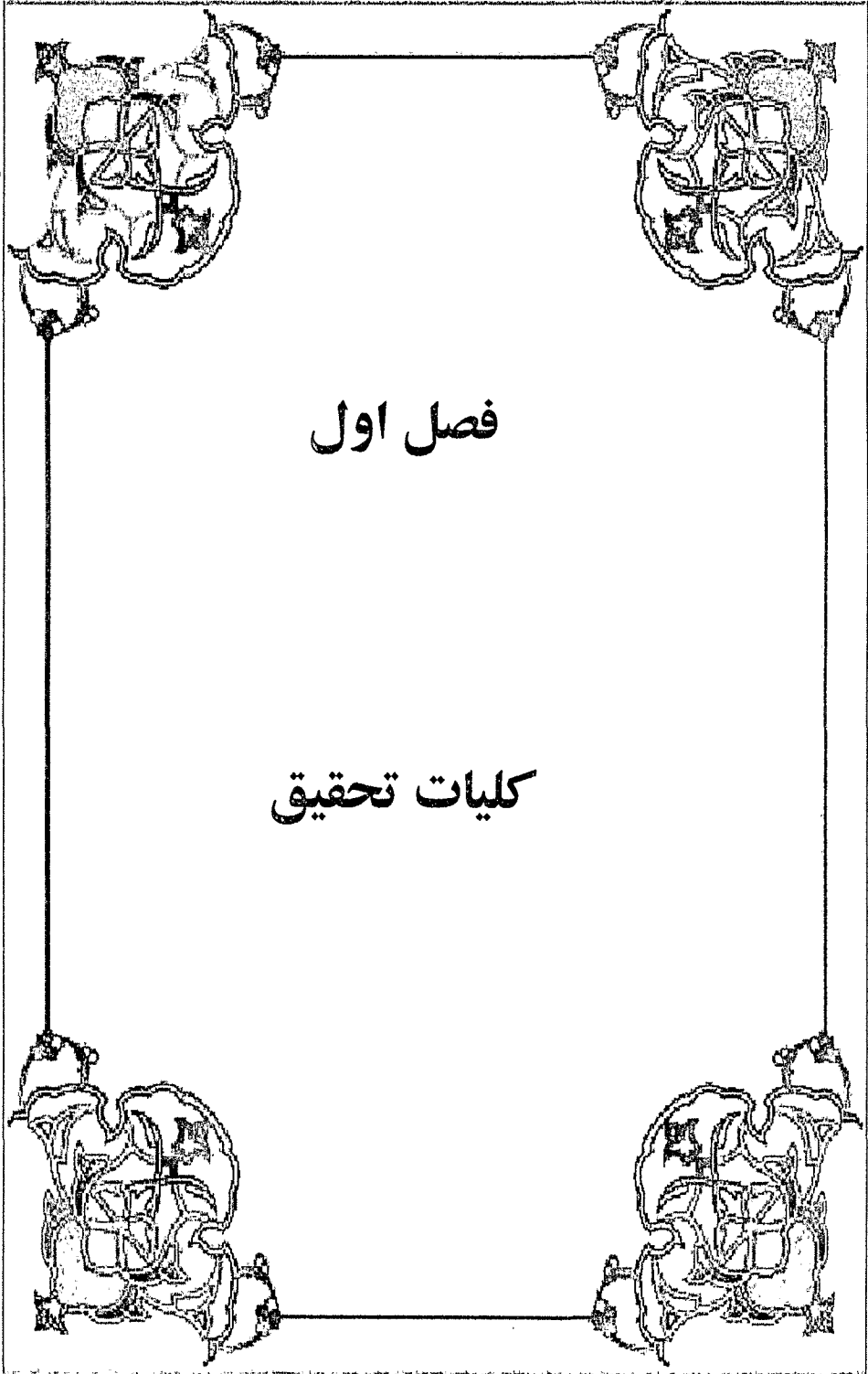
۷۶ ۵-۱- مقدمه
۷۶ ۵-۲- نتیجه گیری کلی
۷۹ ۵-۲-۱- نقش مدیریت

۷۹۱-۲-۵- نیروی انسانی.....
۸۰۱-۲-۵- لزوم طراحی و پیاده سازی یک سیستم اطلاعاتی حسابداری مناسب.....
۸۲۳-۵- سایر پیشنهادات برای پیاده سازی مناسب سیستم بودجه بندی بر مبنای عملکرد.....
۸۲۴-۵- الزامات بودجه ریزی عملیاتی.....
۸۵۵-۵- چالش ها و محدودیت های اجرای سیستم بودجه بندی بر مبنای عملکرد.....
۸۸ضمائم.....
۹۰منابع و ماخذ.....

فهرست نگاره ها

صفحه	عنوان
۱۰	نگاره ۲-۱: مراحل یا گردش بودجه.....
۲۲	نگاره ۲-۲: ردیابی هزینه های مستقیم و تخصیص هزینه های غیر مستقیم.....
۲۳	نگاره ۲-۳: روش مستقیم تخصیص هزینه های دواير پشتیبانی به دواير عملیاتی.....
۲۴	نگاره ۲-۴: روش یکطرفه تخصیص هزینه های دواير پشتیبانی به دواير عملیاتی.....
۲۵	نگاره ۲-۵: روش متقابل تخصیص هزینه های دواير پشتیبانی به دواير عملیاتی.....
۵۰	نگاره ۴-۱: طبقه بندی هزینه ها بر اساس ماهیت طبیعی آنها.....
۵۱	نگاره ۴-۲: واحدهای پشتیبانی و مبنای تخصیص آنها.....
۵۲	نگاره ۴-۳: طبقه بندی هزینه ها و شیوه ردیابی یا تخصیص آنها.....
۵۴	نگاره ۴-۴: هزینه های غیر مستقیم و مبنای تخصیص آنها.....
۵۹	نگاره ۴-۵: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- سازمان صنایع و معادن.....
۶۰	نگاره ۴-۶: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- سازمان مسکن و شهرسازی.....
۶۱	نگاره ۴-۷: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- سازمان جهاد کشاورزی کرمان.....
۶۲	نگاره ۴-۸: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- سازمان جهاد کشاورزی جیرفت و کهنوج.....
۶۳	نگاره ۴-۹: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- سازمان بازرگانی.....
۶۴	نگاره ۴-۱۰: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- اداره کل منابع طبیعی.....
۶۵	نگاره ۴-۱۱: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- اداره کل هواشناسی.....
۶۶	نگاره ۴-۱۲: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- اداره کل گمرک.....

- نگاره ۴-۱۳: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- اداره کل راه و ترابری
- نگاره ۴-۱۴: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- اداره کل دامپزشکی
- نگاره ۴-۱۵: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- اداره کل تعاون
- نگاره ۴-۱۶: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- اداره کل محیط زیست
- نگاره ۴-۱۷: مدل کلی محاسبه بهای تمام شده فعالیت ها- اداره کل امور عشایری

فصل اول

کلیات تحقیق